

DON IN ISRAËL

REISVERSLAG

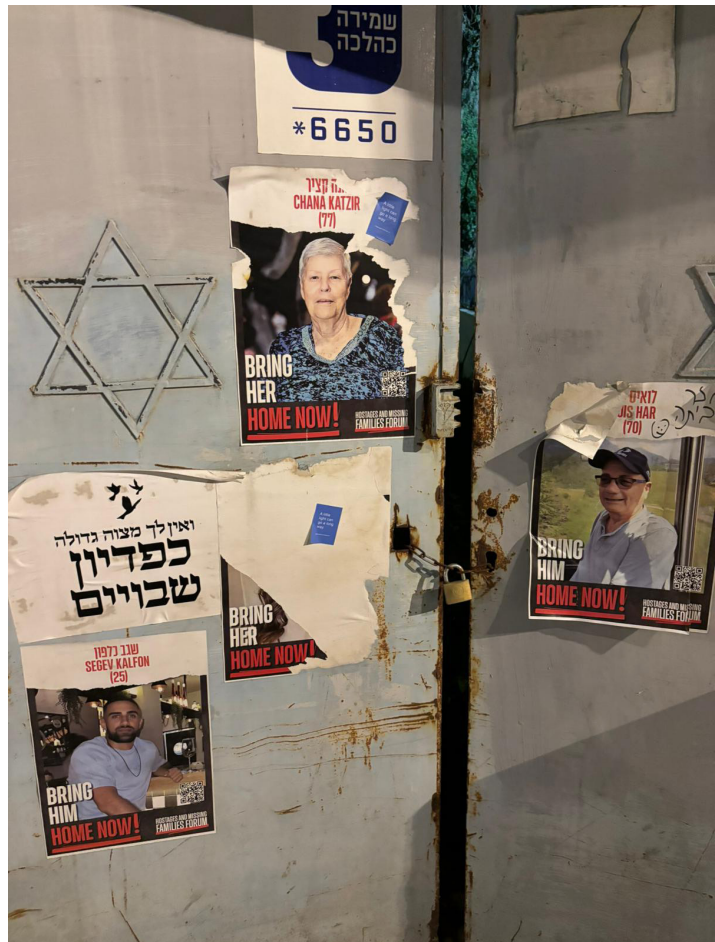
Dag 1

Op de eerste dag na aankomst bezoek ik Jeruzalem. De sabbat begint en ook het vrijdagavondgebed voor de moslims. Het valt me op dat op elke straathoek posters hangen, met daarop foto's van de gegijzelden. De hele stad hangt er vol mee en leeft intens mee. Dat heeft waarschijnlijk ook te maken met het feit dat iedereen wel iemand persoonlijk kende die op 7 oktober is vermoord. Tijdens de gehele reis merk ik ook een grote eensgezindheid onder bijna alle bevolkingslagen: de gegijzelden moeten terug en elk slachtoffer, zowel aan Israëlische als Palestijnse zijde, wordt betreurd, maar er is uiteindelijk één hoofdverantwoordelijke en dat is Hamas. Ik hoor overigens ook eensgezind dat de rol van Netanyahu na de oorlog is uitgespeeld.

Ik ben op pad in Oost-Jeruzalem met een Nederlander die in de Palestijnse gebieden actief is. Deze licht toe hoe in de praktijk naar een broos evenwicht gezocht wordt tussen de 4 kwartieren van de oude stad: het Joodse, christelijke, islamitische en Armeense kwartier. Het valt op dat de normaal zo bruisende binnenstad nu heel rustig is: winkels zijn dicht, de meeste daarvan sinds 7 oktober. De economie heeft een enorme knauw gehad als gevolg van de oorlog en toeristen en andere bezoekers blijven dan ook weg. Schattingen zijn dat de gevolgen van de oorlog Israël ongeveer 250 miljoen dollar per dag kost.

Ik krijg de stille strijd om grond te zien die vooral boven de stad wordt gevoerd. Een voorbeeld: boven op de daken worden appartementen gekocht van Arabieren die om welke reden dan ook vertrekken uit de stad. Die zijn niet illegaal of onrechtmatig aangekocht, maar deze aankopen zorgen wel voor etnische spanningen, want elke wijk moet vooral etnisch en religieus blijven zoals ze was, zo heerst de gedachte. Zo moet een appartement dat door een Amerikaan is gekocht en in de islamitische wijk staat continu met een IDF-post (Israel Defense Force) bewaakt worden. Daar zijn veel voorbeelden van in de stad.

De stad groeit. Er is een schrijnend tekort aan woningen en grond, en door de jaren heen trekken steeds meer mensen naar de stad, om verschillende redenen. We lopen bijvoorbeeld langs het dak van de Heilige Grafkerk; daar staat een Ethiopische kapel die later is bijgebouwd. De aanwezigheid van de Ethiopische kerk gaat al ver terug in Jeruzalem, maar deze Ethiopische gemeenschap had niet de macht om een vaste plek in de Heilige Grafkerk te verwerven, de plaats waar volgens traditie Jezus is gekruisigd. En dus hebben ze op het dak van de kerk een kapel gebouwd. Ik krijg ook het bijzondere verhaal te horen hoe de joden uit Ethiopië massaal naar Israël trokken vanaf de jaren '80.

De zichtbare aanwezigheid van de IDF rond Jeruzalem is duidelijk forser dan voorheen. Om de stad heen zie je veel jongeren die zich in groepen klaarmaken, waarschijnlijk om terug te keren naar de basis of om in groepen instructies te ontvangen. Iedere Israëliëse burger heeft dienstplicht, voor mannen beslaat deze 3 jaar en voor alle vrouwen 2 jaar. Voor Israëliëse Arabieren en Chassidische (ultraorthodoxe) joden is dat vanwege religieuze redenen niet verplicht, maar je ziet ook onder die groepen steeds meer vrijwilligers voor de dienstdienst of rol als reservist.

Een steeds groter wordende groep Joden snelt zich naar de Klaagmuur en ik loop erachter aan. Bij de Klaagmuur is het gezang begonnen en grote groepen met jongens, kinderen en mannen in uniform zingen over de goedheid van Hashem (de Naam). Aan de andere kant zijn er vrouwen, meerdere in uniform, die met elkaar in cirkels dansen en zingen over de goedheid van God. Wat een beeld: een stad die treurt, met in het hart de Oude Stad waar de spanning in de lucht hangt, brengt het toch op om massaal vreugdevol te zijn.

Ik heb het vaker gezien, maar gezien de spanningen valt nu nog meer op hoe gemêleerd de IDF is. Een mix van Joodse Israëliërs, moslims, bedoeïenen, Ethiopische joden en orthodoxe, Arabische mannen en vrouwen die met elkaar de orde en het gezag in de stad proberen te handhaven. Ik volg een menigte en word dan ook door een jonge IDF-dame streng aangesproken met de vraag of ik moslim ben. Ik realiseer mij dat zij onderweg zijn naar de Al-Aqsa moskee, waar ik als niet-moslim op de vrijdag niet welkom ben. Ik keer lopend terug naar het hotel.

Dag 2

Op de tweede dag staat een bezoek aan Bethlehem gepland. Ik doe eerst een bakje koffie in een koffie- en gebakzaak die qua uitstraling zo in Amsterdam had kunnen staan. Het is er druk en even lijkt het alsof het leven gewoon doorgaat. Vervolgens rijd ik naar de Evangelical Lutheran Christmas Church. Daar spreek ik Munther Isaac, een Palestijnse christen en tevens voorganger van deze kerk. Het lijkt alsof hij veel aan zijn hoofd heeft. Hij geeft ook aan continu in contact te staan met de christelijke gemeenschap in Gaza. Die lijdt honger, zo luidt de laatste boodschap. Ik heb eerder een motie in de Tweede Kamer ingediend om erop toe te zien dat voedselhulp ook bij de christelijke gemeenschap terechtkomt, die dubbel kwetsbaar is, maar woorden op papier in Nederland doen relatief weinig in een oorlogsgebied.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-20

Europese Raad

Nr. 1991

MOTIE VAN HET LID CEDER

Voorgesteld 12 december 2023

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

concluderende dat de oorlog die de Hamasbeweging in de Gazastrook heeft ontketend, ook de kleine christelijke gemeenschap daar geraakt heeft;

overwegende dat hulp de Gazastrook moeizaam bereikt en dat een UNRWA-vrachtwagen met hulp specifiek gericht op deze gemeenschap volgens berichten door Hamas is gestolen;

overwegende dat juist deze groep nu met extra voedseltekorten kampt;

verzoekt de regering er in Europees verband op aan te dringen dat UNRWA en het Rode Kruis zich er maximaal voor inzetten dat de hulp die voor de kwetsbare minderheden, waaronder christenen, in de Gazastrook bedoeld is, hen ook daadwerkelijk bereikt,

en gaat over tot de orde van de dag.

Ceder

Isaac geeft aan dat hij de Israëlische tegenreactie buitensporig vindt, dat deze te veel slachtoffers maakt. Hij gebruikt steevast het woord 'genocide'. Hij vreest dat er na de oorlog nauwelijks meer een christelijke gemeenschap in Gaza overblijft. Als ik vraag hoe we ervoor kunnen zorgen dat er meer hulp specifiek naar de christenen in Gaza gaat en waar de blokkade zit, komt er niet echt een specifiek antwoord.

Isaac maakt zich in algemene zin zorgen om de christelijke gemeenschap in Palestijnse gebieden. De christenpopulatie wordt kleiner, vooral door beperkingen en druk die christenen ervaren als gevolg van de uitzichtloosheid. Een groot deel van de schuld van deze uitzichtloosheid legt hij de Israëlische regering. Velen hebben een opleiding of functie die hen ook elders van pas komt en zijn daarom ook vertrokken. Een voorbeeld: Beit Jalla, net buiten Bethlehem is van oudsher een christelijk dorp, maar het aantal Arabische christenen wordt steeds kleiner. Als deze trend zich doorzet, zal de stad op termijn een grotendeels islamitische stad worden.

Pastor Isaac voelt dat hij geroepen is om aandacht te blijven vragen voor de situatie van Palestijnen en specifiek de Palestijnse christenen. Hij mist ook de internationale christelijke aandacht voor de gemeenschap in Palestijnse gebieden. Hij vindt dat de aandacht van christenen te veel op de Joodse zaak gericht is, en voelt zich vergeten. Ik beloof dat ik deze boodschap zal meenemen. En vraag hem hoe we hem kunnen steunen.

Momenteel bestaat de Palestijns-christelijke gemeenschap op de Westelijke Jordaanoever, in Gaza en in Jeruzalem, uit ongeveer 50.000 mensen (van de in totaal 4,5 miljoen Palestijnen). In Israël is het aantal Palestijnse christenen ongeveer 125.000 mensen (van de in totaal 9,5 miljoen Israëliërs).

We spreken vervolgens over Israël. Munther heeft vraagtekens bij de migratie van (Europese) joden die uit het buitenland naar Israël komen en daarmee het land opeisen. Hierbij heeft hij het ook over Israël-proper (de gebieden binnen internationaal erkende landsgrenzen). Ik vraag hem of hij zich veilig voelt als christelijke voorganger in hartje Bethlehem. Hij zegt dat hij zich relatief veilig voelt, maar vooral onveiligheid ervaart als hij de weg opgaat richting Israël, omdat hij dan altijd vreest voor wat hem mogelijk zal overkomen en hoe er bijvoorbeeld bij checkpoints op hem gereageerd wordt. Ik geef aan dat ik hem wil danken en me wil inzetten voor de christelijke gemeenschappen.

Ik ben het niet in alles met hem eens en krijg niet altijd de antwoorden op vragen, maar we zijn desalniettemin broeders in Christus. Dat weet ik en dat voel ik, en ik hem respecteer voor de aandacht die hij vraagt voor zijn gemeenschap. Ik zal overleggen of het mogelijk is om hem een keer naar Nederland te halen om zijn verhaal te kunnen doen. We maken een foto en kijken terug op een goed gesprek. Hij moet weg, want later op de dag wordt er gebeden voor Palestijnse vrouwen in het kader van de Wereldgebedsdag. Ik zeg dat mijn schoonmoeder vanuit Suriname ook de gebedsdag daar organiseert in haar woonplaats en dat hij mag weten dat er ook er in Zuid-Amerika door broeders en zusters voor de christelijke Palestijnse gemeenschap wordt gebeden.

Hierna rijd ik door naar een heuvel net buiten Bethlehem waar ik de Palestijnse christen Daoud Nassar van Tent of Nations ontmoette, een educatieve boerderij met het vredesproject van de Palestijns-christelijke familie Nassar. We zijn laat, want we moeten flink omrijden, omdat er extra wegblokkade is opgeworpen na 7 oktober. Twee jaar geleden zou ik Daoud ook ontmoeten, maar de afspraak werd op het laatste moment afgezegd, nadat uit een gelekt reisschema (welkom in de wondere wereld van het Israël-Palestina dossier) bleek dat wij ook een gesprek zouden voeren in een nederzetting.

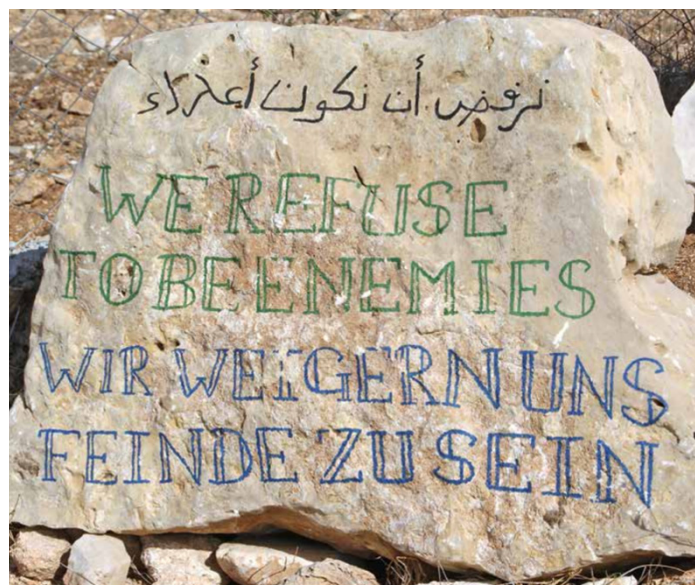
Ik snapte de veiligheidsoverwegingen volledig, maar vond deze afzegging destijds wel ingewikkeld, want het gesprek betrof een geheime ontmoeting tussen een Palestijnse burgemeester en een Israëliische burgemeester, met als doel om te onderzoeken hoe zij als burens goed konden samenleven en een aantal kwesties op het gebied van veiligheid, leefbaarheid, voorzieningen konden bespreken. De ontmoeting kon niet in een Palestijns dorp plaatsvinden, omdat de veiligheid van Palestijnse burgemeester hiermee in het gedrang zou komen. Overigens was het ook voor de Israëliische burgemeester politieke zelfmoord als zijn gemeenschap erachter zou komen. Het was exemplarisch voor hoe mensen die voor vrede opstaan van alle kanten tegenwerkt worden.

Ik heb diep respect gekregen voor mensen die hun nek uitsteken om vrede te bereiken, wetende dat ze door hun eigen gemeenschap veroordeeld (of erger) worden. Toen mij dus de keus werd voorgelegd om deze Palestijnse burgemeester te laten vallen was ik er snel over uit: dan ontmoeten Daoud en ik elkaar maar een andere keer, Deo Volente.

De nieuwe poging om Daoud te spreken slaagt en ik vind hem ook nog eens een enorm sympathieke man. Daoud beheert een stuk land dat zijn familie in 1916 heeft gekocht, maar de legitimiteit daarvan wordt betwist door Israël.

Een stukje voorgeschiedenis: in 1991 riepen de Israëliische autoriteiten de hele omgeving, inclusief het rechtmatig gekochte land van de familie Nassar, uit tot staatsland. Sindsdien is er een juridische strijd losgebarsten die tot op de dag van vandaag voortduurt. De familie Nassar heeft al meerdere malen de hiervoor vereiste documenten in 2008 aan de Israëliische autoriteiten overhandigd. In 2014 kwam het Israëliische leger met bulldozers naar de boerderij om de boomgaard te ontwortelen. Het Hooggerechtshof moest eraan te pas komen. Sinds de stukken opnieuw zijn ingediend, wacht de familie nog altijd op een antwoord.

Daoud vermoedt dat er een vals spel gespeeld wordt, omdat het klip-en-klaar is dat hij de rechtmatige eigenaar is. Op basis van wat ik heb gezien, heb ik geen redenen om aan te nemen Daoud niet de eigenaar is en dat hij derhalve met rust gelaten moet worden en via Israëliische rechtspraak erkenning behoort te krijgen. Daoud geeft aan dat de situatie hem soms moedeloos maakt en dan kan ik goed begrijpen. Er komt een groep Amerikaanse voorgangers op bezoek, die ook zijn begaan met de situatie van Daoud. Nadat bekend is geworden dat ik een politicus ben, krijg ik ervanlangs, want waarom is de situatie nog steeds zo benard en waarom kan Israël zo haar gang gaan?

Daoud laat mij de omgeving zien en ik denk al te snappen waarom deze zaak zo lang duurt. De grond van Daoud is de enige heuvel waarop nog geen stad of dorp ligt en is daarmee erg gewild.

Om zijn stuk land heen zijn alle heuvels al bezet. De grond valt binnen het gebied dat nu bekend staat als Gush Etzion, een van de grote nederzettingen in de Westbank. Op de andere heuvel staat een Israëliisch agrarisch bedrijf en in de verte en langs de bergen staan Palestijnse woningen. In de vallei ligt het Palestijns dorp. Je kan al raden dat dit tot spanningen leidt, bijvoorbeeld vanwege wateroverlast en riolering die in de valleien kan overstromen. Ik vroeg of hier gesprekken over worden gevoerd tussen de buurgemeenschappen. Daoud zegt van niet. De gemeenschappen kunnen naar elkaar kijken en elkaars gezicht zien, maar leven totaal gescheiden van elkaar. Daoud staat symbool voor de strijd om grond in het heilige land, maar ook voor verzet. Hij zegt dat hij geen slachtoffer is en ook geen vijand; hij weigert ook dat te zijn. Hij vertelt dat de spanningen tussen Israëliërs en Palestijnen zijn toegenomen in het gebied sinds 7 oktober.

Een voorbeeld hiervan is dat Daoud recent zelf onder schot werd genomen door de IDF toen hij aan het werk was. Toevallig liep er een buitenlander met hem mee, en hij gelooft dat ze niet in een gevaarlijkere situatie zijn gekomen, omdat de ander een buitenlands paspoort bij zich had. Het laat nogmaals zien hoe groot de spanning is.

Na deze ochtend word ik aan de rand van Bethlehem overgedragen aan mijn Palestijnse vriend Amir. We hebben elkaar 2 jaar geleden leren kennen en hij heeft mij veel geleerd over het leven in Palestijnse gebieden en veel van de fabeltjes ontkracht. Amir is overigens niet zijn echte naam. Amir wil zo min mogelijk bekend maken dat hij contact heeft met Joden, Israëliërs of buitenlanders die moeilijke vragen stellen. Dat zou hem en zijn familie in gevaar kunnen brengen. Amir heeft mij eerder verteld over zijn leven: geboren en getogen in een vluchtelingenkamp, spuwde hij vaak online haat naar Joden, zoals vrijwel iedereen in zijn buurt dat doet. Toen hij echter online benaderd werd door een Israëliër met wie hij in discussie ging, raakten de twee in gesprek en er ontstond langzaam een vertrouwensband en daarna een vriendschap. Amir was nieuwsgierig en kon al zijn moeilijke vragen stellen en is geregeld in Israël-Proper geweest op uitnodiging van de Israëliër, waardoor veel fabeltjes over Israël en de Joden ontkracht werden. Hij wil het beste voor zijn gemeenschap en is om die reden ook kritischer geworden op de status quo qua mentaliteit, leiderschap en rol van de UNRWA in zijn gemeenschap.

We rijden rond in Bethlehem en Beit Jalla en gaan langs bij de vluchtelingenkampen Aida, Dheisheh en Beit Jebrin camp. Terwijl ik rondloop door de vluchtelingenkampen duidt Amir wat ik allemaal zie. De vluchtelingenkampen waar we doorheen rijden zijn geen tentenkampen, maar grote buitenwijken zoals je die ook in andere Arabische landen ziet. Ze begonnen wel als tentenkampen, maar door de permanente situatie begon iedereen op hun eigen stuk grond een huis met meerdere verdiepingen te bouwen. De grond was overigens gratis en tot op heden hoeft men geen stroom te betalen, dat wordt door de UNRWA betaald die de diensten levert in de kampen. Ik ben al meerdere malen in de Palestijnse gebieden geweest, maar nu valt mij inderdaad het grote verschil in leefbaarheid op tussen de vluchtelingenkampen en de woningen en wijken erbuiten.

Amir vertelt dat velen al vertrokken zijn omdat ze elders beter kunnen wonen en ook voldoende inkomen hebben. En dus worden de woningen verhuurd of verkocht. Omdat de stroom gratis is en de woningen gratis werden toebedeeld zijn de kosten voor inwoning beduidend lager zijn dan elders. Om deze reden trekt het veel armere mensen aan en is er veel criminaliteit. Ook zijn veel woningen die aan de grote weg liggen verkocht, waardoor er nu winkels zijn ontstaan. Omdat het officieel nog een vluchtelingenkamp is, betalen ook deze winkels geen stroom.

Terwijl we door de kampen lopen, zie ik vaak posters van foto's van mannen. Amir vertelt dat het posters zijn van martelaren; terroristen die, omdat ze joden hebben vermoord, als martelaar gevierd worden. Op de grote wegen zijn muurschilderingen, graffiti en pamfletten die verwijzen naar een oorlog "die we zullen winnen". Yassar Arafat is op elke straat zichtbaar in beeld.

Als ik Amir vraag wat hij van de UNRWA vindt, lacht hij cynisch. UNRWA, en de medewerkers die voornamelijk uit de omgeving komen, houden de bevolking voor de gek door te insinueren dat ze op een dag zullen terugkeren naar hun ouderlijk huis in Israël-Propër. Ze blijven zichzelf identificeren als 'vluchteling' en krijgen dat al van jongs af aan ingeprent, wat impliceert dat Bethlehem niet hun echte thuis is. Bovendien houdt dit denken haat tegen

Israëliërs en joden in stand die daardoor als 'bezettters' gezien worden. Amir geeft aan dat deze mening door een nieuwe generatie Palestijnen gedeeld wordt. Het waren mijn eerdere gesprekken met Amir en mijn eigen ervaringen met UNRWA die mij deden besluiten om me te verdiepen in deze organisatie. Ik kwam tot de conclusie dat de organisatie eerder een hinder dan een hulp in het vredesproces is. Amir is dat met mij eens en moedigt mij aan om naar serieuze alternatieven te zoeken, waardoor een duurzame toekomst voor Palestijnen dichterbij komt.

Een tekenend voorbeeld van de beleving onder Palestijnen is de grote, zichtbare sleutel in vluchtelingenkamp Aida – een constante herinnering aan Palestijnen dat ze een 'Right to return' hebben en dat ze op een dag zullen terugkeren naar hun thuis. Amir zegt dat hem is verteld dat dit symbool mede gefinancierd wordt door UNRWA. Veel huishoudens hebben ook nog een sleutel van de voordeur van het huis dat ze ooit in Israël moesten achterlaten. Hoe kan een tweestatenoplossing ooit voorzien in de behoefte die bij de mensen leeft en mede in stand wordt gehouden door UNRWA? Amir is er klaar mee. Hij wil perspectief en een toekomst opbouwen voor zichzelf en zijn familie.

Amir kreeg een aantal jaar geleden de gelegenheid om met Israëliërs naar de plek te gaan waar zijn familie vandaan komt in Israël-Propriet. Toen hij die plek zag, realiseerde hij zich dat dit niet zijn thuis was. Zijn thuis was in Bethlehem en omgeving. Daarnaast zag hij ook een praktisch probleem. Door de generaties heen zou het stuk land over vele kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen verdeeld moeten worden. Er zou dan nauwelijks iets van een stuk grond overblijven om een bestaan op te bouwen. Wat is nu de rationale om hiernaar te verlangen en de plaats in Bethlehem op te geven?

Mensen zoals Amir, de Palestijnse burgemeester en velen anderen die ik de afgelopen jaren in het geheim ontmoette, zijn voor mij de leiders van de toekomst. Maar die worden door hun eigen volk verworpen. De denkbeelden van Amir zouden ook vele Nederlanders en ook velen die dit verslag lezen, die zeggen op te komen voor Palestijnen, tegen de borst stuiten. Zij staan liever voor een "princiële" lijn; 'from the river to the sea', maar houden daarmee Palestijnen de facto in een vicieuze cirkel, omdat alles dat naar toenadering riekt weggezet wordt als het 'normaliseren van de vijand' en als verrader.

Hierdoor wordt lijden en uitzichtloosheid in stand gehouden, ten behoeve van een ideaalbeeld van rechtvaardigheid. Ik denk persoonlijk dat deze tragedie ook ten grondslag ligt aan het afwijzen van een tweestatenoplossing van Palestijnse kant in 1936, 1947, 1967, 2000 en 2008. Net als Amir wens ik het Palestijnse volk beter leiderschap toe.

We eten een heerlijke shawarma-schotel in Amirs favoriete tent (eerlijk is eerlijk: de Palestijnse shawarma is een van de beste die ik ooit heb gegeten), terwijl hij vertelt over zijn droom: jongerenwerk doen, de jongeren Engels leren en zorgen dat ze van de straat afkomen en het land gaan opbouwen.

Amir zet me op een kruispunt af, waarna ik door een Israëliëse Arabier wordt verder geleid naar Jeruzalem. Ik app Amir de woorden: "Thank you so much, you are a great man and leader for your people." Hij reageert: "Thank you so much for your encouraging words, brother". Terwijl hij achterblijft in Bethlehem, rijd ik weer terug naar Israël. Het is maar 9 kilometer rijden en toch een wereld van verschil.

Dag 3

Deze dag breng ik door met 21 christelijke parlementariërs uit verschillende nationale parlementen en de EU. We zijn uitgenodigd door Israel Allies Foundation, die heeft aangeboden om een gedegen briefing te geven over de huidige situatie, de veiligheidsuitdagingen en de getroffen gebieden. Daarnaast worden in zowel de getroffen kibboets Kfar Aza als Area C in de Westbank gesprekken gefaciliteerd met verschillende bewoners. Het biedt een uitgelezen en unieke kans om, naast de door mijzelf georganiseerde bezoeken van de dagen hiervoor, in korte tijd in gesprek te gaan met Israëlische bewindspersonen en anderen over onderwerpen die ook het Parlement in Nederland bezighouden.

Het is fijn om met ministers te kunnen zitten. Daarnaast is het goed om met christelijke parlementariërs te kunnen zitten om perspectieven, zorgen en hoop uit te wisselen. De parlementariërs staan er verschillend in: sommige landen hebben de ambassade naar Jeruzalem verplaatst of zijn van plan om dat te doen, anderen zijn vooral vanuit solidariteit aanwezig en andere parlementariërs, met name uit Europa, zijn mede gekomen om ook de zorgen over te brengen over de humanitaire situatie in Gaza, afnemend draagvlak voor de strategie van de Israëlische regering en meer duidelijkheid over de doelen en toekomstscenario's met perspectief voor Palestijnen.

We gaan allereerst naar de kibboets Kfar Aza, aan de grens met Gaza. 62 inwoners zijn op 7 oktober afgeslacht. De verschrikkingen van de aanslagen zijn nog steeds te zien. Een man vertelt hoe zijn dochter bij de deur is afgeslacht, samen met haar vriend. Velen probeerden die dag te schuilen in de schuilkelders, maar die kennen geen binnenslot. Ze hielden met hun handen de deur tegen, maar waren kansloos. Sommige lichamen zijn nog niet teruggevonden en staan ook niet op de lijst met gegijzelden. Er zijn daarom nog steeds onderzoeken gaande in de kibboets om DNA te vinden, zodat de families duidelijkheid krijgen. Ik zie verkoolde en vernietigde huizen. Ik loop huizen binnen en zie tientallen kogelschoten in het plafond en op de muren. Wat een slachting moet hier hebben plaatsgevonden, realiseer ik me. Eerstehulpverleners meldde dat ze in de kibboets lichamen van naakte vrouwen hebben ontdekt met hun handen op hun rug gebonden en schotwonden in het hoofd. Het geschreeuw en leed op deze plaats van die dag is bijna tastbaar. In stilte keer ik terug naar de parkeerplaats. We gaan naar het noorden.

We trekken door naar de Binyomin regio. Daar staan Israëlische nederzettingen pal naast Palestijnse dorpen. De Palestijnen en Israëliërs delen de meeste wegen met elkaar en ook de tankstations. Hoewel de meeste nederzettingen beveiliging genieten, kunnen Palestijnen ook de nederzettingen bereiken. Daar waar er gescheiden wegen zijn, is dat omdat de Palestijnen verbieden dat Israëliërs voet zetten in Palestijnse dorpen. We komen bij een tankstation aan bij Eli, waar twee dagen geleden een Palestijn met een automatisch geweer twee Israëliërs heeft doodgeschoten. Een alerte Israëliër, Aviad Gizbar, is net terug van dienst in Gaza, hoort gewerschoten en handelt meteen. De Palestijn schiet hij dood. Het blijft daardoor bij twee Israëlische slachtoffers. De beelden zijn vastgelegd op beveiligingscamera en zijn indrukwekkend. Ik praat met Aviad en hij geeft aan dat hij schoten hoorde, maar niet zoals IDF-soldaten geleerd is, dus wist hij meteen dat het goed mis was. De gevolgen hadden veel groter kunnen zijn. Buiten het tankstation zingen Israëlische jongens uit solidariteit met de slachtoffers liederen over de man en zwaaien met een Israëlische vlag. Een surrealistisch moment om nooit meer te vergeten.

Een vrouw uit de nederzetting, ook reservist, merkt op: 'Snap je waarom wij ons steeds meer moeten beveiligen? Wij zijn niet veilig en de overheid kan ons niet veilig houden. We proberen vreedzaam samen te leven, maar worden opgejaagd.'

We gaan terug naar de nederzetting, die pal naast Ramallah ligt. Bewoners leggen uit dat ze zich steeds onveilig voelen en dat de stad Ramallah ook uitbreidt en steeds meer naar hun toe bouwt. Er zijn ook steeds meer incidenten, waardoor ook de buurt zich genoodzaakt voelt meer toezicht te houden. Een oudere bewoner geeft aan dat het voor de Oslo-akkoorden allemaal beter was, je kon gewoon naar elkaar toe en dat is allemaal veranderd.

In de avond spreekt de oud-Minister Buitenlandse Zaken Eli Cohen ons toe. Er worden ook kritische vragen gesteld door parlementariërs over de noodhulp en doelstellingen van de oorlog. Cohen geeft aan dat er via COGAT (Coordination of Government Activities in the Territories) genoeg noodhulp binnenkomt. Daar ligt niet het probleem, volgens de minister. Daarna vindt de distributie echter via UNRWA en Hamas plaats en daar gaat het mis, aldus Cohen. Veel voedsel komt niet bij de juiste groepen terecht. Onder Palestijnen in Gaza ontstaat ook steeds meer onrust vanwege de rol van Hamas, geeft Cohen aan. We keren na een bewogen dag terug naar Jeruzalem.

Dag 4

In de ochtend maak ik een wandeling door de Oude Stad. Joodse meisjes lopen alleen door de dichte winkel en stegen. Ook Arabische jongens rennen door de straten en maken zich klaar voor school. Ik moet glimlachen: voor deze kinderen voelt het kennelijk allemaal niet zo onveilig. We krijgen in Jeruzalem een briefing van een oud-brigadier generaal Amir Avivi, oprichter van het Israel Defense and Security Forum. Hij heeft tijdens de tweede intifada in Gaza gediend. Hij vertelt dat er politiek-strategische fouten zijn gemaakt door als Israël volledig uit Gaza te trekken in 2005. De gedachte dat de Gazanen Israël met rust zouden laten en zich zouden ontwikkelen tot een soort Singapore was naïef en wordt nu afgestraft. Hij uit dan ook zijn spijt over het feit dat Israël uit Gaza is vertrokken en hoeveel mensenlevens dat heeft gekost. Hij is ook kritisch op de politieke lijn om Hamas te gedogen en een verdeel-en-heers tactiek toe te passen, wat desastreus heeft uitgepakt. Ook hier proef ik dat na de oorlog er weinig steun is voor Netanyahu.

We hebben daarna een gesprek met de Israëlische minister van Diaspora, Amichai Chikli. Hij uit zijn zorgen over de cijfers rondom toegenomen antisemitisme; vooral vanuit Europa krijgt hij zorgelijke signalen door. Hij beantwoordt vragen over de dreigende inval in Rafah, de humanitaire situatie in Gaza en de vele burgerdoden in Gaza. Vanuit de zaal klinkt de roep dat er meer gedaan moet worden voor de Gazanen. Chikli legt uit dat de noodhulp al maanden doorgaat en dat alles geleverd wordt, behalve benzine. Hamas distribueert de goederen niet onder de mensen, maar zorgt dat het naar de eigen locaties gaat. Daarom stuurt Israël al sinds het begin van de oorlog geen benzine, omdat deze door Hamas ingezet wordt voor bewapening en ventilatie van de tunnels. Het is goed om de zorgen rondom noodhulp, proportionaliteit en toekomstgerichte oplossingen direct bij kabinetsleden te brengen. Ik merk op dat er bij kritische vragen weinig behoefte is om gedetailleerde informatie te delen. Pas op aandringen en na duidelijk maken dat dit voor Parlementariërs belangrijk is om een goede afweging over de situatie te kunnen maken, komt er meer los.

In de middag spreken we met minister Israel Katz. Katz is vanwege een afspraak nu minister van Buitenlandse Zaken en heeft Eli Cohen afgelost. Hij benadrukt dat er het liefst een staakt-het-vuren moet komen voor de Ramadan, maar dat Hamas een staakt-het-vuren weigert omdat Hamas weigert duidelijk te maken hoeveel gegijzelden nog in leven zijn. Tevens is het een doel van Hamas om de oorlog juist de Ramadan in te trekken, om regionale instabiliteit aan te wakkeren, mocht er alsnog een inval in Rafah plaatsvinden. Daarnaast vestigt Katz de aandacht op Iran. Deze ondersteunt de proxies Hamas, Hezbollah en Houthi's, waardoor de instabiliteit in de regio toeneemt.

Wij zouden eigenlijk ook in gesprek gaan met Nethanyahu, maar deze was ziek dus dat ging niet door.

In de avond waren we uitgenodigd in het Friends of Zion Museum, een museum dat de aandacht vestigt op christenen die door de eeuwen heen antisemitisme hebben bestreden op alle wereldcontinenten. Hier spraken we onder andere Rachel Goldberg, moeder van Hirsh, een van de gegijzelden in Gaza. Hij was nabij het Novafestival toen Hamasstrijders velen begonnen te executeren. Zij verbleven in een huisje met veel jongeren en een vriend van hem heeft tot wel zeven keer toe een granaat die naar binnen werd gegooid, teruggegooid. Bij de achtste keer ontplofte de granaat in zijn handen en stierf.

Haar zoon is zijn arm kwijtgeraakt door een van de explosies en is onder de lichamen van vele jongens en meisjes vandaan gehaald en in een auto gezet naar Gaza. Hiervan zijn opnames gemaakt met een GoPro door Hamas die zijn teruggevonden, daarom heeft Rachel al deze informatie. Ik heb in navolging van meerdere wereldleiders een Friends of Zion-award gekregen, vanwege mijn toewijding om voor het bestaansrecht van Israël en vrede in het Midden-Oosten te blijven staan. Dat was een dankbaar moment.

Dag 5

In de ochtend krijgen wij een briefing van de voorzitter van Jerusalem Center for Applied Policy. We krijgen te zien dat er ook in de stad Jeruzalem nog grote uitdagingen zijn. Hamas heeft ook takken in Jeruzalem zelf en er zijn grote zorgen dat tijdens de Ramadan onlusten uitgelokt zullen worden. Ze maken zich grote zorgen over de toename van de aanwezigheid van de Moslimbroederschap en Tahrir, die gelieerd is aan IS. Er zijn ook zorgen over het onder druk zetten van gematigde Arabieren om niet mee te doen aan de lokale verkiezingen en het politiseren van de bezoeken aan de Al-Aksa moskee.

Vervolgens krijgen we een geopolitieke briefing waarin duidelijk wordt dat via de Moslimbroederschap en via Iran de instabiliteit van de regio wordt aangewakkerd. 7 oktober moet in het licht gezien worden van het vredesakkoord tussen Israël en Saudi-Arabië dat op het punt stond om getekend te worden.

Vervolgens hebben we een met Knesset-leden van de Knesset Christian Allies Caucus (KCAC), MK Moshe Tur Paz, MK Oded Forer, MK Ohad Tal en MK Matan Kahana. Er worden kritische vragen gesteld over de situatie van christenen in Israël zelf en in Palestijnse gebieden, over noodhulp en de toekomst van het conflict. Deze leden betreuren het aantal slachtoffers in Gaza, maar geven unaniem aan dat dit de verantwoordelijkheid van Hamas is. Een Knessetlid geeft aan dat er geen enkel leger is dat ooit zoveel noodhulp heeft geleverd als Israël tijdens deze oorlog. Ze benadrukken dat Israël in een existentiële crisis zit en landen dat niet lijken door te hebben. De zorgen over Hezbollah in het Noorden en een front aan twee kanten zijn groot. Daarom leeft ook de wens om de oorlog snel tot een einde te brengen.

Daarna voeren we een gesprek met de minister van Inlichtingen, Gila Gamliel. Ook met haar wordt kritisch de situatie in Rafah besproken, de humanitaire hulp in Gaza en de informatievoorziening richting lidstaten ten aanzien van de oorlog en afwegingen, die beter moet omdat er nog veel vragen zijn over de werkwijze met betrekking tot wat er precies op de grond gebeurt. Hamas kiest ervoor om de strijd tussen eigen volk te voeren en heeft ook huizen, woningen, ziekenhuizen, tunnels en andere civiele infrastructuur zo geprepareerd dat de oorlog met eigen burgers als menselijk schild wordt gevoerd. Een enorme tragedie.

We sluiten af en tekenen een resolutie waarin we door Iran gesponsord staatsterrorisme veroordelen en een poging doen om Iraanse Revolutionaire Garde op de terroristenlijst te krijgen (waar ik vorig jaar al een motie voor heb ingediend).

Ik kan slechts een gedeelte van de presentatie van dr. Itamar Marcus bijwonen van Palestinian Media Watch, waarin hij uiteenzet hoe niet alleen Hamas, maar ook de 'gematigde' Palestijnse Autoriteit Jodenhaat uitzendt via social media, tv en boeken. Hij toont een schoolboek dat tot voorkort door UNRWA gebruikt werd, waarin terrorisme verheerlijkt wordt. Daarna vertrek ik.

In de lobby kom ik pastor Umar Mulinde tegen. Een ex-moslim uit Oeganda die op een dag zoutzuur in zijn gezicht gegooid kreeg tijdens een preek in 2011. Vanwege de ontoereikende medische voorzieningen in Oeganda en het gevaar dat hij liep dankzij radicale moslims, werd Mulinde naar het Sheba Medical Center in Tel Aviv gebracht, een van de belangrijkste brandwondenbehandelingscentra ter wereld, waar hij kosteloos werd behandeld. Hij is Israël eeuwig dankbaar. Ondanks zijn verminking is dit misschien wel de vrolijkste man die ik tijdens de hele reis heb ontmoet. Ik maak een foto met deze bijzondere man en ik ga snel door.

Ik moet ervandoor en wordt per taxi gebracht naar Tel Aviv. In de taxi hoor ik over de aanvallen die dag vanuit Hezbollah in het Noorden van Israël, waarbij de Indiase expat Pat Nibin Maxwell is omgekomen.

Ik stijg op en we landen een paar uur later op Schiphol. De piloot dankt de IDF-soldaten en reservisten die aan het vechten zijn voor hun moed en spreekt dankbaar uit dat ze bereid zijn te vechten voor hun land.

Afrondende gedachten

Allereerst constateer ik dat het gesprek over het Midden-Oosten in Nederland te naïef en te tweedimensionaal wordt gevoerd. Te naïef, omdat de geopolitieke spanningen en ontwikkelingen in de regio onvoldoende betrokken worden in de afwegingen en reacties. Te tweedimensionaal, omdat er veel meer actoren en overwegingen betrokken zijn in dit conflict, ook buiten Israël en de Palestijnse gebieden.

Er is in Israël grote eensgezindheid over het doel van de oorlog in Gaza: de gegijzelden terughalen en Hamas uitschakelen. Daarin staan we naast Israël. Tegelijkertijd is de prijs van deze doelen erg hoog: duizenden burgerslachtoffers, een humanitaire crisis en afnemend internationaal draagvlak. Een inval in Rafah tijdens de Ramadan zou explosieve gevolgen kunnen hebben; voor de regio, maar ook internationaal. Vanwege deze situatie is het belangrijk dat er zo snel mogelijk een humanitair staakt-het-vuren komt. Daarvoor is het wel belangrijk dat de gegijzelden vrijgelaten worden, en tot op heden weigert Hamas om dit te doen. Het is daarom belangrijk dat vooral de druk op Hamas wordt opgevoerd om de gegijzelden vrij te laten.

Het wordt steeds duidelijker dat nadat de vrachtwagens met hulpgoederen Gaza binnenrijden er onvoldoende toezicht is op waar de hulp terechtkomt. Met name de meest kwetsbaren zijn daar de dupe van. Er moet daarom beter worden toegezien op de noodhulp aan Gaza. Daarbij zou het goed zijn als er onafhankelijke waarnemers aangesteld worden.

Tot slot zullen we op zoek moeten naar die Israëlische en Palestijnse gemeenschapsleiders die in staat zijn om vrede dichterbij te brengen. Ik heb er een aantal ontmoet en dat stemt mij hoopvol. Ik hoop dat we de moed vinden om nadrukkelijk achter hen te gaan staan. Misschien maken we dan nog de dag mee waarop er werkelijke vrede komt in het Midden-Oosten.

ChristenUnie

 Geef geloof een stem